

Mainuš, František

Zákopníci

In: Mainuš, František. *Totální nasazení : Češi na pracích v Německu 1939-1945*. Vyd. 1. Brno: Universita J.E. Purkyně, 1970, pp. 91-98

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/120345>

Access Date: 27. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

ZÁKOPNÍCI

Na sklonku roku 1944 odeslaly okupační úřady za hranice protektorátu velkou skupinu českých mužů na stavbu opevnění. Na podzim 1944 se Rudá armáda přiblížila k východním hranicím Německa. Po celé jejich délce se začaly horečně budovat obranné valy. Organizací výstavby byly pověřeny župní orgány NSDAP. Opatřovaly pracovní síly, staraly se o jejich zásobování apod. Byly vypracovány i předběžné plány, aby opevnění byla dokončena v dostatečném předstihu. Počátkem zří 1944 podnikl vedoucí Kuratoria Dr. Teuner spolu s dalším funkcionářem této organizace cestu do Braniborska. Tam navštívili místa, na nichž se budovala opevnění. Je více než pravděpodobné, že se seznamovali se zkušenostmi při využití pracovních sil ve spojitosti s budoucím nasazením českých mužů na obdobné stavby podél protektorátních hranic.¹

Jakousi předzvěstí, že na zákopy budou muset odejít také Češi, byl výnos Bormannův určený župním vedoucím NSDAP z 19. listopadu 1944. Konstatoval, že s příchodem špatného počasí nutno brát určité ohledy na německé pracovní síly nasazené na stavbě opevnění; proto většina německých žen a mládeže bude nejpozději do 15. prosince odvolána a nahrazena cizinci. Němci jako vedoucí a dozorcí síly však i nadále zůstávali.² Protože Rudá armáda dosáhla v posledních týdnech roku 1944 pozoruhodných úspěchů, zejména na vzdálených přístupech k rakouským hranicím, vznikla tam aktuální potřeba výstavby obranného valu. Byl označen jako jihovýchodní.

6. prosince 1944 obdrželi okresní hejtmani a starostové měst oběžník úřadu říšského protektora. Všichni příslušníci ročníků 1921, 1922 a 1923, pokud byli zaměstnáni v zemědělství, měli být povoláni na zákopy. Výslovně se v tomto příkazu uvádělo, že jde o „zákopové práce nutné pro obranu vlasti v blízkosti protektorátních hranic“. Obecní úřady byly povinny během dvou dnů pozvat všechny muže uvedených ročníků a sdělit jim, že do 10. prosince musejí být připraveni k odjezdu. Na cestu si každý měl vzít pracovní oblek, boty, jídelní potřeby, vlněnou deku, mycí potřeby a stravu na dva dny.³ Doba nasazení měla být asi 2 měsíce. Ministerstvo zemědělství vydalo provolání k zemědělské mládeži. Apelovalo v něm na její city a žádalo ji, aby splnila svou povinnost při obraně vlasti: „Jde o výstavbu opevnění proti nepříteli říše, bolševismu. Zákopy, které budete svou prací budovat, musí být

¹ Ministerstvo spravedlnosti. Proces s dr. Teunerem a spol. NS 10/47.

² SUA, ŘP, k. 953, II-4-5555.

³ SUA, MZ, SPMZ, k. 76.

zákopy míru a ochrany před válečnou liticí. Nastupující tuto práci, jste prováděni starostmi a požeňáním svých otců a matek a vroucí modlitbou celého národa k patronu země české sv. Václavu, aby nedal zahynouti nám ni budoucím".⁴

Každý úřad práce dostal od ministerstva hospodářství a práce příkaz, kolik zákopníků musí ze svého obvodu postavit. Z nasazení se směli vyjmout jen mladí zemědělci, jejichž setrvání doma bylo bezpodmínečně nutné. O tom, kdo bude uvolněn, rozhodovala komise, v níž byl zástupce pracovního úřadu, starosta obce a předseda Svazu zemědělství a lesnictví. Ministr A. Hrubý se marně snažil, aby funkcionáři Svazu zemědělství a lesnictví se nemuseli účastnit výběru zákopníků. Nechtěl vzít na sebe a na desítky venkovských funkcionářů zodpovědnost před českou veřejností za akci, která byla považována za další zločin proti českému národu. Ale okupační orgány nesouhlasily s alibistickým postojem ministra Hrubého.⁵ Hrubý rovněž nechtěl, aby se v tisku a rozhlase hovořilo o této akci. Obával se, že se o ní dovědí v Londýně a v Moskvě a využijí jí ke své propagandě vůči protektorátním činitelům.

Celkem mělo odjet na zákopové práce zhruba 11 000 mladých zemědělců. Úřady práce měly odvést tyto kontingenty: Benešov – 450, České Budějovice – 350, Jičín – 800, Mladá Boleslav – 600, Kladno – 800, Klatovy – 350, Kolín – 400, Jihlava – 1500, Zlín – 250, Hradec Králové – 850, Pardubice – 650, Plzeň – 400, Praha – 500, Strakonice – 450, Tábor – 1000, Brno – 850, Olomouc – 1300.⁶ Během několika málo dní se dostavily před komise tisíce příslušníků zemědělské mládeže. Zase se rozšířily jako blesk zprávy, že zemědělská mládež nepůjde na zákopy, ale bude zařazena do německé armády. Do transportů byli tentokrát mladí Češi zařazováni bez lékařských prohlídek. Jen ve výjimečných případech byli jednotlivci prohlédnuti. Transportu ušel jen naprosto neschopný fyzické práce, nebo koho uznaly komise jako nezbytnou pracovní sílu. Takového rozhodnutí se dosáhlo jen s pomocí starosty a zástupce Svazu zemědělství a lesnictví.

Naprosto nepřekvapuje konstatování, že ve všech případech byli odvedeni zemědělští dělníci, čeledíni a synové menších zemědělců. Jen zámožnější rolníci, majitelé rozsáhlejších statků, měli naději vyreklamovat svého syna. Ministr Hrubý hájil funkcionáře ze Svazu, kteří byli osočováni z nespravedlnosti. Potvrdil, že na zákopy odešli většinou mladí lidé z malých usedlostí, ale jinak prý tomu ani nemohlo být, protože většina držitelů půdy měla pozemky o výměře od 0,40 ha do 10 ha (90,4 ‰); od 10 ha do 20 ha a větších bylo jen malé procento (7,2 a 2,4 ‰).⁷

Úřady práce musely povolat do transportů mnohem více osob, než předpokládal kontingent, protože oprávněně očekávaly, že se mnoho mladých mužů nedostaví k odjezdu. Vytvořená rezerva byla poměrně velká a ukázalo se, že byla nutná.⁸

Při zákopovém nasazení na stavbě jihovýchodního valu dostalo důležitou úlohu Kuratorium. Do té doby se jeho funkcionáři neúčastnili přímo ani ročníkových akcí ani nebyli pověřováni samostatnými úkoly mezi českou mládeží na říšském území. Při odjezdu na zákopy dostalo však Kuratorium na starost vedení transportů od místa odjezdu. Jeho funkcionáři převzali veškerý dozor nad českými zákopníky po

⁴ Tamtéž. Provolání nese datum 7. 12. 1944.

⁵ SÚA, RP, k. 950, II-4-5552. Přípis ministra vnitra, Praha, 7. 12. 1944.

⁶ Tamtéž. Oběžník ministerstva hospod. a práce, 7. 12. 1944.

⁷ SÚA, MZ, SPMZ, k. 77. Ministr Hrubý mezi mládeží na jihovýchodním valu 25. 1. 1945.

⁸ SÚA, RP, k. 950, II-4-5552. Kontrola na úřadě práce v Jihlavě, 11. 12. 1944. Tam si vytvořili rezervu 400 mužů.

dobu výstavby, s výjimkou odborného dohledu. Ten prováděli členové NSDAP z místních organizací a vojenští odborníci. Vedení Kuratoria projevilo eminentní zájem o činnost mezi zákopníky. Již počátkem listopadu 1944 shánělo dobrovolníky, kteří měli být nasazeni spolu s příslušníky Hitlerjugend při stavbě opevnění na východních hranicích protektorátu. Podařilo se zajistit asi 2000 dobrovolníků.⁹ Každý transport s mladými zákopníky doprovázelo několik členů Kuratoria. V místě nasazení bylo vytvořeno vedení, které řídilo veškerý život našich mladých lidí.

První transporty odjely 10. prosince 1944. Do 17. prosince bylo vypraveno do oblasti Neziderského jezera v Dolním Rakousku téměř 10 000 mladých zemědělců.¹⁰ Na místo dojelo 9920 mužů. Vlaky se zákopníky odjížděly se značnými obtížemi, v každém chybělo několik osob. 11. prosince měl odjet z Jihlavy vlak se 600 muži. Úřad práce jich pozval 750. Z nich se 100 nedostavilo na nádraží a 50 jich poslali dozorčí úředníci domů. Ty, kdož nepřišli, chtěl pracovní úřad předvést k příštímu transportu za asistence četnictva.¹¹ Četnictvo a policie přiváděla k vlakům desítky mladých mužů, kteří se nedostavili k odjezdu a dopouštěla se přitom hrubého násilí. Zákopníci byli vězněni a převáženi těsně před odjezdem přímo do vlaku.¹² Jen díky tomu, že úřady práce si zajistily dostatečné rezervy, splnily původní směrná čísla, i když několik set mladých Čechů odmítlo odejet. Za ně byli poslání jiní.

V polovině prosince 1944 se konala v Praze za předsednictví K. H. Franka porada, již se účastnil ministr W. Bertsch a vysocí úředníci jeho ministerstva, zástupci gestapa, stranických orgánů, armády a další. Na poradě se přítomní rozhodli, aby v nejbližších dnech se zajistilo alespoň 65 000 českých mužů pro stavbu obranného valu na hranicích moravsko-slovenských. Z tohoto počtu asi 50 000 mužů ve věku od 17 do 45 let se mělo účastnit výstavby ihned, ostatní měli tvořit zálohu k vyplnění mezer.¹³ Neuplynul ani týden od porady a ministerstvo hospodářství a práce začalo horečně připravovat druhou zákopnickou akci, ještě rozsáhlejší než byla první pro Dolní Rakousko. Tentokrát byli všichni čeští muži dopraveni na Moravu a stavěli opevnění na protektorátním území.¹⁴

V posledních prosincových dnech odjížděly první skupiny zákopníků do prostoru Moravské brány, do podhůří Beskyd a jinam. Hlavní masa přijížděla zvláštními vlaky počátkem ledna 1945. Do 20. ledna pracovalo na zákopech na Moravě asi 40 000 českých mužů.¹⁵ Tato skupina zákopníků měla zůstat na pracovištích osm týdnů. Vystřídat je měli mobilizovaní příslušníci ročníků 1927 a 1928. Výměna byla provedena mezi 10.–20. březnem 1945. Potíže pracovních úřadů při mobilizaci mladých českých chlapců se stále zvětšovaly. Stovky odvedených se nedostavily k odjezdu vlaků a skrývaly se. Situace byla pro takový způsob odporu příhodnější než ještě před několika měsíci. Okupační aparát značně narušily události poslední

⁹ Ministerstvo spravedlnosti. Proces s dr. Teunerem a spol. NS 10/47. Hlavní obžalovací spis.

¹⁰ SÚA, MHP, k. 413. Pozn. o nasazení v Dol. Rakousku, 20. 1. 1945.

¹¹ SÚA, RP, k. 950, II-4-5552. Zpráva o akci zákopníků 1921–1923, 12. 12. 1944.

¹² Tamtéž. Zpráva ministerstva hospod. a práce, 29. 12. 1944. Ministr Hrubý se ohradil proti tvrdému postupu a vydal provolání k českému národu, aby jej uklidnil. Hrubý zastával názor, že by poslal na zákopové práce některé úředníky a činitele odpovědných orgánů, aby šli příkladem vstříc.

¹³ Tamtéž, k. 953, II-4-5555. Zápis o schůzi. Praha, 20. 12. 1944.

¹⁴ Blíže viz článek Z. Konečný a Fr. Mainuš, Nasazení české mládeže při budování zákopových opevnění koncem druhé světové války. Sborník Matice moravské 1967, str. 17–42.

¹⁵ Tamtéž, str. 37.

doby. Rudá armáda byla na protektorátních hranicích. Velká část německých úředníků byla odvedena do armády nebo k Volkssturmu. Psychický stav německého obyvatelstva byl neradostný. To vše dávalo naději těm, kdo chtěli uniknout z posledního nasazení na zákopy. Přesto však se podařilo okupačním úřadům odtransportovat do konce března 1945 asi 30 000 příslušníků z obou zmíněných ročníků.¹⁶

Počátkem dubna 1945 byly silné skupiny mladých českých zákopníků poslány mimo hranice protektorátu. Budovalo se opevnění v okolí M. Běrouna, Bruntálu, Háje, Děhylova, Suchdolu a také v okolí Těšína. Celkem jich bylo v Sudetech a v Horním Slezsku asi 6000.¹⁷ Počet pracovních sil při stavbě opevnění ve Slezsku byl nedostačující, a proto 5. dubna 1945 žádalo ministerstvo hospodářství a práce, zřejmě na příkaz nejvyšších představitelů okupační správy, aby vedoucí úřadů práce mobilizovali dalších 22 000 příslušníků ročníků 1927 a 1928. Byly zrušeny všechny dosud platné výjimky a na zákopnické práce museli odejet prakticky všichni trošku schopní.¹⁸ Jako důvod k osvobození se uznávala pouze slepota a ztráta ruky nebo nohy.¹⁹ Pokud by některý úřad práce nebyl s to splnit stanovený kontingent, mohl chybějící počet zákopníků nahradit z mužů narozených v roce 1925.²⁰

Transporty posledních mladých zákopníků však již většinou nedorazily na místa určení ve Slezsku. Německá vojska ustupovala před útočící Rudou armádou. Jen některé skupiny českých zákopníků, mobilizovaných na počátku dubna 1945, dosáhly severní Moravy a tam pracovaly při výstavbě opevnění.

•

Od roku 1942 se změnily metody činnosti úřadů práce. Nikde se již nehovořilo o dobrovolném odchodu, a to ani v propagačních člancích tisku. Naopak se zdůrazňovala povinnost každého Čecha přispívat svou prací doma i v zahraničí pro vítězství velkoněmecké říše. Změnilo se složení odjíždějících. Ročníkové akce postihly mládež. Starší protektorátní příslušníci, početně zastoupení v transportech z dřívějších let, se pomalu vraceli do vlasti, a do říše odjížděli především mladí a nejmladší, ženy a muži. Akce pracovních úřadů přinesly ještě jednu zásadní změnu. Zvyšoval se počet žen vysílaných na práce mimo hranice protektorátu.²¹

V roce 1942 posílaly úřady práce do Německa stále mnoho kvalifikovaných dělníků, zejména v oboru kovoprůmyslu.²² V dalších letech bylo mezi nasazenými stále více osob bez kvalifikace, nebo s kvalifikací zcela jinou, velmi vzdálenou té, kterou byli nuceni vykonávat. Zejména v ročníkových akcích byly tisíce mladých mužů i žen ze školních lavic, kancelářů, zemědělství atd. zaškolovány pro zcela jiný obor. Početné transporty tvořili příslušníci všech vrstev obyvatelstva. Byli zastoupeni více

¹⁶ SÚA, ŘP, k. 953, II-4-5555. Zpráva úřadu ŘP z března 1945.

¹⁷ SÚA, Kuratorium, k. 112. Zpráva z dubna 1945. Též Ministerstvo spravedlnosti, Proces s dr. Teunerem a spol., NS 10/47.

¹⁸ Na starých pracovištích zůstali jen horníci a zaměstnanci při výrobě letadel ME 262 a v opravnách automobilů. SÚA, ŘP, k. 953, II-4-5555.

¹⁹ StA Zámorsk, Úřad práce Hradec Králové, k. 41. Přípis ministerstva hospodářství a práce. Praha, 6. 4. 1945.

²⁰ Tamtéž.

²¹ Ženy byly zastoupeny mezi českými dělníky v říši v r. 1939 4,43 %, v r. 1940 8,59 %, v r. 1941 8,18 % a v r. 1942 6,75 %. R. Olšovský, c. d., str. 596. V letech 1943–1944 se procento žen v Německu značně zvýšilo.

²² V r. 1942 bylo rozdělení podle povolání toto: kovodělníci 55,97 %, stavební dělníci 25,35 %, ostatní 11,93 %. V. Král, c. d., sv. III, str. 265.

než dříve lidé ze zemědělství, studenti, zaměstnanci obchodů a řemesel. Českou veřejnost vzrušovaly zprávy o nebezpečí číhajícím na Čechy v oblastech, vystavených spojeneckému bombardování. Okupanti byli obviňováni, že záměrně posílají české muže a ženy tam, kde jim hrozilo největší nebezpečí. V roce 1942–1943 byla už většina nejdůležitějších průmyslových středisek s nejvyšší koncentrací pracovních sil v dosahu spojeneckých bombardérů. Příslušné okupační orgány se pochoptitelně nesnažily nasazovat Čechy pouze v místech, kde nebezpečí bylo menší. V některých případech lze dokázat dokonce úmyslné vyslání Čechů na nejhrožnější místa. Sledujeme-li oblasti, kam byli protektorátní příslušníci v posledních letech války nejčastěji posíláni, lze konstatovat, že byly zhruba tytéž jako v prvních letech. Početné skupiny Čechů odjížděly zase do Berlína a jeho okolí. V polovině roku 1944 bylo v samotném Berlíně asi 25 000 českých lidí, v župě Braniborsko 10 000.²³ Také v župách Dolní a Horní Rakousko pracovalo velké množství Čechů. V polovině roku 1944 jich tam bylo 48 000.²⁴ V poslední fázi války se zvýšily počty českých dělníků v Horním i Dolním Slezsku. V průmyslových podnicích Horního Slezska se udával jejich počet číslicí 25 000, v Dolním Slezsku 20 000.²⁵ V Sasku bylo nasazeno asi 20 000 Čechů, v oblasti Hannoveru a Brunšviku 12 000, v Poměraně 12 000, v Prusku 8 000, v okolí Magdeburgu také 8 000. Několikatisícové skupiny byly také v Bavorsku, zejména v Mnichově.²⁶ Největší příliv českých mužů i žen však zaznamenaly Sudety. V dubnu 1944 jich tam bylo asi 85 000. Kromě nich tam dojíždělo dalších 18 000 osob z protektorátu.²⁷

•

Na závěr naší pouti po šesti okupačních letech, během nichž tisíce našich lidí byly nuceny odejet do Německa, musíme odpovědět na otázku, kolik Čechů bylo tímto údělem postiženo. Odpověď nebude zcela přesná. Ani směrodatné orgány v protektorátě, ani v Berlíně neměly přesné statistické údaje o všech našich občanech, kteří byli poslání z protektorátu do říše. V poválečných procesech s představiteli okupačního režimu se projednávala také nucená práce a byla uváděna čísla o počtu Čechů, kteří byli poslání na práci do Německa. V procesu před mimořádným lidovým soudem v Praze uváděl K. H. Frank, že do říše bylo nasazeno asi 300 000 Čechů.²⁸ L. Chmela v odborném posudku však dokazoval, že do Německa bylo vysláno na 600 000 Čechů. Opíral se při tom o šetření, prováděné dodatečně ministerstvem ochrany práce a sociální péče.²⁹ V procesu s dalším prominentním

²³ SÚA, MPSP-R, k. 827. Protokol se zaměstnancem spojovacího úřadu u DAF. Praha, 8. 6. 1945. Zaměstnankyně téhož úřadu tvrdila, že v Berlíně a okolí bylo asi 40 000 českých občanů. Protokol z června 1945.

²⁴ Tamtéž. Protokol s F. Prokopem. J. Zelinger uváděl, že ve Vídni bylo asi 40 000 českých dělníků a v oblasti Dolního Rakouska dalších 35 000. Asi 12 000 mělo být v župě Horní Rakousko, 4000 v Korutanech a 1200 v Tyrolsku.

²⁵ Tamtéž.

²⁶ Tamtéž. Protokoly se zaměstnanci župních úřadů, červen 1945.

²⁷ SUMV, S-110-4-223, F 29/44. Hlášení K. H. Frankovi o počtech cizích dělníků a válečných zajatců v Sudetech. Praha, 1. 4. 1945. Podle některých zaměstnanců župního úřadu pro péči o české dělníky bylo v Sudetech 216–250 000 českých dělníků. SÚA, MPSP-R, kr. 827. V tomto počtu jsou pravděpodobně i Češi usadí na pohraničí.

²⁸ Ministerstvo spravedlnosti. Mimořádný lidový soud Praha, LS 1527–46. Soud se konal 22. 3.–27. 4. 1946.

²⁹ Tamtéž. L. Chmela, Hospodářská okupace Československa a její metody a důsledky. Znalecký posudek v procesu s K. H. Frankem. Praha 1946, str. 122.

činitelem okupační správy v protektorátě, s bývalým ministrem hospodářství a práce dr. W. Bertschem v prosinci 1948 uváděla obžaloba, že nebylo možno zjistit přesný počet Čechů, kteří byli nasazeni v Německu. Podle německých statistik bylo od března 1939 do března 1945 vysláno v rámci vyrovnávání pracovních sil mezi říší a protektorátem celkem 420 224 Čechů.³⁰ Svědek dr. Peroutka však zřejmě na základě údajů, použitých při soudu s K. H. Frankem uvedl, že v Německu bylo trvale nasazeno asi čtvrt miliónu Čechů a vystřídalo se jich tam asi 600 000.³¹ R. Olšovský ve své knize „Přehled hospodářského vývoje ČSR v letech 1918–1945“ uvádí, že počet Čechů, kteří byli na pracích na německém území, značně přesáhl 400 000 osob. Opírá se o údaje v Statistisches Jahrbuch 1944 a Statistische Nachrichten. Podle nich do konce prvního čtvrtletí 1944 bylo vysláno z protektorátu 401 763 Čechů. Olšovský dále podotýká, že práci v Německu okusili také Češi z pohraničí a asi 200 000 Slováků. Podle něho tedy počet našich občanů, Čechů a Slováků, na německém území byl vyšší než 600 000, kromě těch, kteří tam byli posláni v posledním roce války anebo tam byli jako vězni koncentračních táborů.³²

Číslo 600 000, které se objevuje ve znaleckém posudku L. Chmely a jež bylo podloženo průzkumem ministerstva ochrany práce a sociální péče, se mně jeví jako nejvěrohodnější. Zahrnují se tam ovšem Češi z protektorátu i z pohraničí. Dále mezi ně nutno počítat i zákopníky a tisíce příslušníků různých polovojských organizací, Todt, Technische Nothilfe a Luftschutz, popř. jiných. Někteří nasazení pracovali také na obsazených územích a oficiální statistiky je opomíjely, protože spadali pod velení ozbrojených složek. Ze Slovenska bylo posláno na říšské území (včetně protektorátu) odhadem asi 200 000 osob.³³ Z celé Československé republiky bylo na pracích v Německu, popř. na územích dočasně připojených k Německu (Sudety) nebo jím obsazených, aspoň tři čtvrti miliónu osob.

³⁰ Ministerstvo spravedlnosti. Mimořádný lidový soud. Praha, LS XII, 1255/48, dr. W. Bertsch.

³¹ Tamtéž.

³² R. Olšovský, c. d. str. 597.

³³ Ani údaje o slovenských občanech na německém území nejsou úplné. V roce 1939 tam bylo 58.000 Slováků, kteří byli vysláni prostřednictvím slovenských úřadů a dalších 12 až 15.000 tam odešlo samo. SnÚA Bratislava, MV, kr. 1273, č. 1521271. Dalších 7000 slovenských zemědělských dělníků bylo v protektorátě. V roce 1939 bylo podle odhadu slovenských úřadů za hranicemi na práci asi 90.000 Slováků. V roce 1940 bylo vysláno do Německa asi 55.000 osob. Tamtéž, MZ, kr. 135, Zpráva německého vyslanectví, Bratislava, 31. 3. 1941. V roce 1941 bylo v říši včetně protektorátu asi 80.000 Slováků. Tamtéž, Bratislava, 16. 2. 1942. V roce 1942 nebylo za hranicemi již více než 40.000 Slováků. SÚA, MHP, k. 425. Zpráva generálního zplnomocněnce pro pracovní nasazení pro Slovensko, Bratislava, 4. 8. 1942. V roce 1943 bylo do Německa vysláno asi 43.000 osob. SnÚA Bratislava, MZ, k. 135, Ústřední úřad práce, 17. 11. 1943. V červnu 1944 bylo na německém území 37.136 slovenských dělníků. SÚA, MHP, k. 424, Zpráva MHP z 2. 5. 1944. Část slovenských dělníků, zejména zemědělských, jezdila do Německa pravidelně. Soudíme proto, že celkový počet Slováků, kteří za války pracovali na německém území, se pohyboval okolo 200.000, jak uvádí i Olšovský ve své knize. J. Faltus a V. Průcha ve své knize Přehled hospodářského vývoje na Slovensku v letech 1918–1945, Bratislava 1969, str. 329 píší o 160.000 slovenských občanech na říšském území, ale bez těch, kteří byli na pracích na území protektorátu nebo byli vězni koncentračních táborů.

MINISTERSTVO VNITŘNÍHO OBECNÍHO SPRÁVY
 MINISTERSTVO STÁTNÍHO PREZIDENTA
 ENGEL -1 11. 1945
 PŘÍLOHY ob.

A1213/45-2

Vysoce vážený pane Presidente !

Obracím se k Vám s nejuctivější prosbou o pomoc, v následující situaci :

U firmy Gebrüder Jacob, továrna na plechové hadice ve Zwickau Sa., jsou zaměstnání čeští vězňové z tamějšího ústavu. Při náletu musí jít do sklepa, který je umístěn vedle plynového rezerváru. Ve sklepe je skladiště železa tak vysoko narovnaného, že lze tam jen ležet neb sedět na železe. Po bocích na regálech jsou uloženy železné součástky, které při sebemenším otřesu popadají a zraní je.

Vězňové již několikrát prosili v továrně, aby jim bylo dovoleno při polachu jít do volné přírody k lesu - jako to činí vězňové sousední továrny Auto - Union již po dva roky. Nikdy jim nebylo vyhověno. Po hrozném prvním bombardování a opětném vedení do krytu stáli vězni dlouho před krytem a prosili o takové opatření, jako u továrny Auto - Union. Pod pohrůžkou s pistolí, byli opět přinuceni do sklepa jít.

Firma Gebrüder Jacob, je zřejmě zaujata a zachází s vězni tak, jak žádná jiná továrna. Sám ústav již jednou pohrozil této firmě odejmutím vězňů, bude-li s nimi nelidsky zacházet. Dozor nad nimi, vykonává tam závodní policie.

Prosím Vás pane Presidente, byste laskavou intervencí působil na firmu Gebrüder Jacob, aby vězňům poskytla při náletech takové ochrany, jaké poskytuje továrna Auto - Union tam přiděleným vězňům. Nejde o vězně s delikty nízkými jako je krádež a j., a téměř všichni jsou otcové rodin, které čekají na jejich návrat. Poplachové sirény vždy vás ohlašují nebezpečí a při dobré vůli ze strany továrny je možno přece zachránit životy a zajistit tak pracovníky pro velice důležitou práci.

154

Prosba skupiny Čechů, adresovaná dr. Háchovi, o pomoc pro vězněné krajany

Der Kolonnen Nr. 4 ist nach
 Oberbach bei Heideberg vermittelt.
 bei denen nun krieglich, das einige
 lang bereits im Kriege sind.
 Jkl 7/11

Oberbach 2. XI. 44.

Rücknahme 1924 bei:
Heideberg bei
Oberbach u. Heideberg.

R. K.
 Minister des Handels und der
Praxis.

Planen p. p. předal nás pracovní úřad náležitě seřazeným
 podnikům v Protektorátu, pro které jsme byli přeloženi
 a tito.
 Mnozí z našich kamarádů a kamarádek 1924 ro. měli se
 již na základě prohlášení a dle stanov na začátku let
 ke práci německým státním ministrem K. H. Frankem, do
 jejich vysoce podniků v Oberbach.
 Kromě proto přeložení ministerstva, napřímo jsme na ja-
 hlaci odporu našich přátel pracovního úřadu v Heidebergu ohra-
 diti, aby nám bylo umožněno návrat do naší nové bytosti
 přeložením dle.
 Naše firmy: Aktiefest a. s. v. Ruge a jejichž hospodářství v
 Německu a nás již nepřijímá. My a byli se s nimi
 za umožnění návratu.

Všechny jistě

Rudolf Křížek 12. VI. 1924.

Prof. L. Müller 13. II. 1924.

Friedrich Smítka 7. 7. 1924

Jan Kloubek 11. II. 1924.

Alfred Šumavský 12. IV. 1924.

Karínka Křížek 14. II. 1924.

Emil Křížek 14. II. 1924.

Karínka Křížek 14. II. 1924.

Karínka Křížek 14. II. 1924.

Anna Ondrková 14. II. 1924.

Michela Křížek 14. II. 1924.

Karínka Křížek 14. II. 1924.

Karínka Křížek 14. II. 1924.

Karínka Křížek 14. II. 1924.

Karínka Křížek 14. II. 1924.

Karínka Křížek 14. II. 1924.

Karínka Křížek 14. II. 1924.

Karínka Křížek 14. II. 1924.

Karínka Křížek 14. II. 1924.

Karínka Křížek 14. II. 1924.

Karínka Křížek 14. II. 1924.

Karínka Křížek 14. II. 1924.

Karínka Křížek 14. II. 1924.

Karínka Křížek 14. II. 1924.

Karínka Křížek 14. II. 1924.

Karínka Křížek 14. II. 1924.

Karínka Křížek 14. II. 1924.

Karínka Křížek 14. II. 1924.

Karínka Křížek 14. II. 1924.

Karínka Křížek 14. II. 1924.

Karínka Křížek 14. II. 1924.

Karínka Křížek 14. II. 1924.

Karínka Křížek 14. II. 1924.

Karínka Křížek 14. II. 1924.